

СЕКЦІЯ 2 СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.9

Алексеева Ю.І.
магістр

Миколаївського національного аграрного університету

Голубенко В.А.
магістр

Миколаївського національного аграрного університету

ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВА ПАЛАТА – СУБ'ЄКТ БІЗНЕС-ІНФРАСТРУКТУРИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНУ

CHAMBER OF COMMERCE – THE SUBJECT OF BUSINESS INFRASTRUCTURE OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITIES OF REGION

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто поняття бізнес-інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності. Представлені основні види та функції зовнішньоекономічної інфраструктури. Досліджено роль суб'єктів бізнес-інфраструктури. Особливу роль відведено діяльності Торгово-промислової палати в покращенні інфраструктури підприємств регіону. Наведено напрями покращення цього процесу.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, інфраструктура, бізнес-інфраструктурне забезпечення, Торгово-промислова палата, суб'єкт бізнес-інфраструктури.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрено понятие бизнес-инфраструктуры внешнеэкономической деятельности. Представлены основные виды и функции внешнеэкономической инфраструктуры. Исследована роль субъектов бизнес-инфраструктуры. Особая роль отведена деятельности Торгово-промышленной палаты в улучшении инфраструктуры предприятий региона. Представлены пути улучшения этого процесса.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, инфраструктура, бизнес-инфраструктурное обеспечение, Торгово-промышленная палата, субъект бизнес-инфраструктуры.

ANNOTATION

The article examines the concept of the business infrastructure of foreign trade. The basic types and functions of foreign infrastructure. Investigates the role of business infrastructure. The special role of allocated Chamber of Commerce in improving the infrastructure of the region. An directions of improvement this process.

Keywords: foreign trade, infrastructure, business infrastructure software, Chamber of Commerce, the subject of business infrastructure.

Постановка проблеми. Сучасні євроінтеграційні процеси активізують зовнішньоекономічну діяльність України та її регіонів зокрема. У цьому аспекті її розвиток є вагомим фактором розширення можливості підприємств в опануванні нових сегментів ринку для підвищення їх прибутковості. Ефективність зовнішньоекономічної діяльності значною мірою залежить від ступеню розвитку її інфраструктури. Рівень розвитку інфраструктури дає змогу визначити ступінь успіху країни у диверсифікації вироб-

ництва та поширенні торгівлі. У результаті дослідження зовнішньоекономічної інфраструктури визначення її основних суб'єктів набуває особливого значення в умовах сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблеми покращення інфраструктурного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємств України та її регіонів присвячено роботи таких учених-економістів, як: А. Амоша, В. Бакіров, Д. Богиня, З. Варналій, М. Долішній, Т. Заяць, О. Куценко, Е. Лібанова, І. Мазур, В. Мандибура, А. Мокій, В. Новіков, О. Новікова, А. Павлюк, В. Чужиков, О. Якуба та ін.

Однак питання розвитку інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності потребує більш детального розгляду та аналізу.

Мета статті полягає у розгляді інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності регіону та обґрунтуванні вагомості торгово-промислових палат як суб'єктів бізнес-інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективний розвиток зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) підприємств України в сучасних умовах доводить необхідність суттєвої трансформації системи економічних відносин, яка охоплює виробництво, рух, експорт продукції. Відомо, що незадовільний стан ЗЕД не може позитивно впливати на економіку України. Однак ефективність здійснення ЗЕД підприємствами неможлива без створення відповідної інфраструктури, яка забезпечить вільний рух продукції від експортерів, імпортерів до кінцевих споживачів.

Інфраструктура (від лат. *infra* – «нижче», «під» та *structura* – «будівля», «розташування») – це обов'язковий компонент будь-якої цілісної економічної системи, який представляє собою сукупність інститутів, що обслуговують

ринку і виконують визначені функції із забезпечення нормального режиму його функціонування. Вона покликана забезпечити цивілізований характер діяльності ринкових суб'єктів.

Діяльність суб'єктів ЗЕД, а також взаємодія між ними забезпечується бізнес-інфраструктурою, яка є важливою складовою частиною бізнес-середовища, що сприяє основним виробничо-господарським і соціально-економічним процесам в регіоні. Варто зазначити, що за відсутності розвиненої інфраструктури регіону підвищення продуктивності бізнес-діяльності, зокрема зовнішньоекономічної, неможливе.

Кризова ситуація в Україні та зміна умов функціонування підприємств у регіонах зумовили необхідність перегляду функцій зовнішньоекономічної інфраструктури. Отже, сучасна інфраструктура ЗЕД виконує:

- 1) брокерську функцію – допомога у пошуку клієнтів, агентів, дистриб'юторів;
- 2) інформаційну функцію – надання суб'єктам ЗЕД необхідної інформації про потенційні ринки збуту, конкурентів, тенденції на світових ринках тощо;
- 3) консультативну функцію – надання консультацій фахівців у сфері ЗЕД, організація семінарів, конференцій, навчальних програм;
- 4) девелоперську функцію – забезпечення комфортних умов здійснення міжнародного бізнесу в регіоні;
- 5) інноваційну функцію – розробка та апробація новітніх технологій у галузях економіки, зокрема в експортних;
- 6) промоутерську функцію – заходи та програми, спрямовані на просування вітчизняних товарів на міжнародні ринки, заохочення міжнародного бізнесу та іноземних інвестицій у діяльність у регіоні.

На думку Н.В. Почерніної, інфраструктура ЗЕД характеризується через сукупність її складових елементів та аналіз взаємозв'язку між ними. Зовнішньоекономічна інфраструктура постає як складне системне утворення, що має свої особливості розвитку, свої економічні ресурси та результати, свої цілі та функції. На рис. 1 наводиться узагальнена класифікація елементів інфраструктури ЗЕД.

Наукові дослідження показали, що основними елементами бізнес-інфраструктури сучасного ринку є: торгово-промислові палати, митниці, агентства регіонального розвитку, технопарки та технополіси, консалтингові компанії, науково-дослідні установи, освітні заклади, інформаційна мережа, спеціалізовані банки, спеціалізовані страхові компанії, біржі, торги, аукціони, міжнародні виставки та ярмарки, транскордонні утворення, професійні, громадські, міжнародні організації та ін.

Економічний розвиток суспільства сприяв розвитку торгово-промислових палат як важливих центрів ділової активності у більшості країн світу. Вони стали ефективним засобом взаємовигідної співпраці в загальній системі світової економіки.

Зупинимось детальніше на дослідженні діяльності Торгово-промислової палати (ТПП). Торгово-промислова палата України – недержавна неприбуткова самоврядна організація, яка об'єднує юридичних осіб та громадян України, зареєстрованих як підприємці, та їх об'єднання. Вони, як правило, об'єднують представників бізнесу з усіх галузей економіки. Уряди багатьох країн використовують пропозиції ТПП для вдосконалення законодавства в економічній сфері.

Головне завдання ТПП: створення сприятливих умов для підприємницької діяльності,

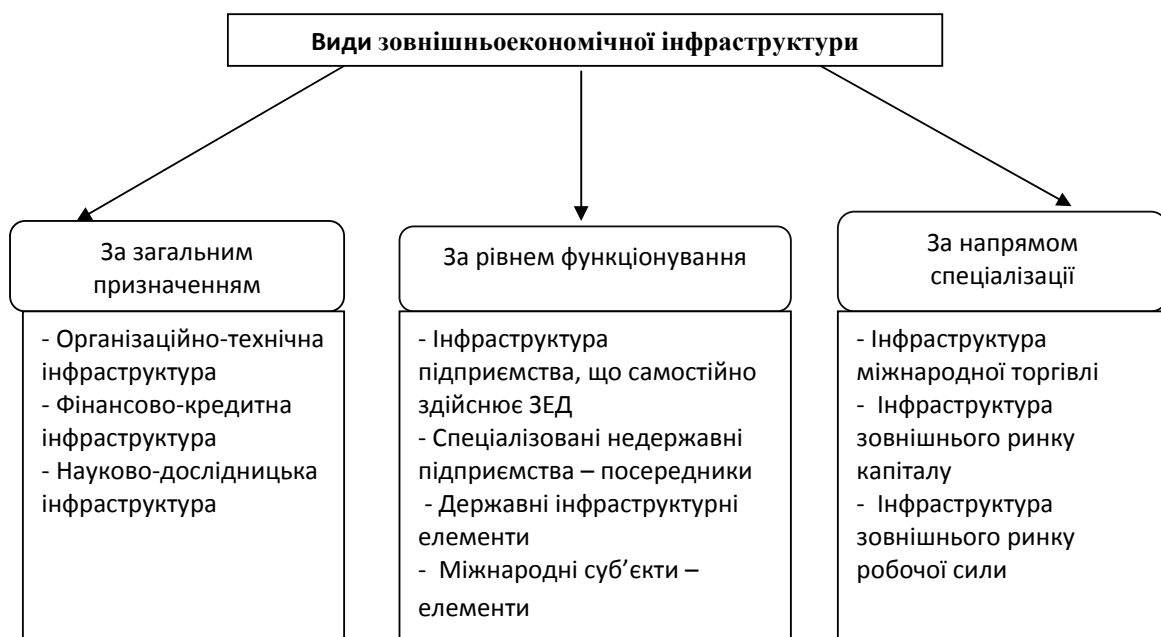

Рис. 1. Види ринкової інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності [3]

сприяння всебічному розвитку науково-технічних і торговельних зв'язків між українськими підприємствами та їх зарубіжними партнерами, представлення інтересів її членів із питань господарської діяльності як в Україні, так і за її межами.

Дослідження ролі торгово-промислових палат в інфраструктурі ЗЕД регіону проведено на прикладі Регіональної Торгово-промислової палати в Миколаївській області.

Як суб'єкт інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності Регіональна ТПП в Миколаївській області виконує низку функцій:

– у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення:

1) дослідження ринків товарів і послуг, надання інформації про кон'юнктуру українського, світового ринків і ринків окремих країн за певними групами товарів для підприємців, підприємств і організацій усіх форм власності (резидентів і нерезидентів України);

2) оформлення висновку про рівень цін на українському і світовому ринках;

3) надання адресно-номенклатурної інформації про фірми, організації, підприємства, навчальні заклади;

4) Регіональна палата створює й веде Недержавний реєстр українських підприємств, фінансовий стан яких свідчить про їх надійність як партнерів у підприємницькій діяльності в Україні та за її межами;

– у сфері надання послуг із перекладу документів:

1) перекладачі Регіональної торгово-промислової палати оперативно й якісно переведуть документи будь-якої складності, а саме:

- технічних текстів на обладнання і товари, призначених на експорт;

- фірмової технічної документації на імпортоване обладнання;

- контрактів, статутних документів, рекламних проспектів та буклетів, ділових листів;

- телеграм, факсів, особистої документації;

- патентної документації та стандартів;

- науково-технічної літератури;

- інструкцій до будь-яких побутових приладів;

- документації, необхідної для оформлення вантажів на митниці;

2) переклади он-лайн (віддалений переклад) – передбачає використання можливостей мережі Інтернет для користування послугами перекладачів РТПП Миколаївської області з будь-якого місця;

– у сфері виставкового і конференц-сервісу:

1) організації презентацій, ділових зустрічей, прес-конференцій та круглих столів:

- запрошення цільової аудиторії, реклама у ЗМІ, розсилка запрошень, особисте запрошення по телефону;

- організаційна робота під час заходів: реєстрація, фотографування, відеозапис;

- підготовка підсумкових документів, розміщення прес-релізів в Інтернет-мережі та ЗМІ.

Поряд із цим РТПП у Миколаївській області має сучасну матеріально-технічну базу для проведення презентацій і ділових зустрічей: конференц-зал, презентаційне обладнання (комп'ютер, мультимедійний відеопроєктор, проєкційний екран, зона Wi-Fi), можливість організації кава-брейку.

Як відомо, одним із перевірених часом засобів для виходу на нові ринки, залучення нових партнерів залишається участь у спеціалізованих і універсальних виставках і ярмарках.

Торгово-промислова палата володіє повною базою даних по всіх виставково-ярмаркових заходах в Україні і за кордоном. Фахівці проконсультують з усіх питань участі у виставках: підберуть виставку необхідної спрямованості в тій країні або регіоні України, які цікавлять замовника, і в зручні терміни допоможуть отримати комплект документів для поїздки, організувати трансфер.

РТПП у Миколаївській області за заявками підприємств організовує колективні стенди на великих виставках, що істотно зменшує витрати на експозицію, організовує групові поїздки для відвідування іноземних виставок і форумів.

РТПП у Миколаївській області має великий досвід в організації та проведенні семінарів, тренінгів та інших навчальних заходів.

У РТПП на постійній основі працюють курси з навчання та підвищення кваліфікації фахівців комітетів із конкурсних закупівель (держзакупівель).

У рамках багатостороннього договору про правову освіту з Головним управлінням юстиції в Миколаївській області, Департаментом соціального захисту Миколаївської облдержадміністрації, Миколаївською обласною радою профспілок, Центром навчання та підвищення кваліфікації спеціалістів органів державної влади, місцевого самоврядування, державних і комунальних підприємств РТПП Миколаївської області раз на місяць проводить юридичні семінари.

Також у РТПП регулярно проводяться професійні семінари для бухгалтерів, економістів та аудиторів підприємств і організацій з актуальних питань податкового законодавства, бухгалтерського обліку і т. д. До проведення семінарів залучаються досвідчені викладачі-практики з провідних аудиторських компаній України.

Всього за період з березня 2012 р. до лютого 2016 р. проведено понад 100 семінарів і навчальних заходів, у тому числі:

- спільно зі Спілкою аудиторів України (м. Київ) та аудиторською фірмою «Валконт» (м. Миколаїв) із 2013 р. до січня 2016 р. проведено вісім семінарів-практикумів для бухгалтерів і фінансистів;

- спільно з ТОВ «Центр оцінки відповідності «Фактум» – три семінари з питань міжнародної сертифікації товарів і послуг і впровадження систем управління ISO 9001 та ISO 22000 / HACCP в умовах імплементації вимог ЄС;

– налагоджено регулярне навчання і підвищення кваліфікації членів тендерних комітетів із питань державних закупівель. Усього проведено 45 семінарів;

– РТПП у Миколаївській області уже вдруге організовує колективну поїздку представників ділових кіл регіону на міжнародну виставку China Home life Show у м. Варшава (Республіка Польща);

– у рамках співпраці з Аджарською Автономною Республікою в Миколаєві відбувся бізнес-форум «Миколаїв – Батумі». Форум зібрав понад 500 осіб, серед яких – представники РТПП Миколаївської області, народні та місцеві депутати, представники грузинської делегації республіки Аджарія та ін.;

– на запрошення Торгово-промислової палати м. Брашов 21 червня 2016 р. керівництво РТПП у Миколаївській області відвідало Румунію. Делегація зустрілася з генеральним директором Торгово-промислової палати м. Брашов Cosmin Roşia-Micu і генеральним секретарем Adriana Ispas, а також презентувала інвестиційний і туристичний потенціал м. Миколаєва та Миколаївської області. Своєю чергою, румунські колеги розповіли про успішний досвід залучення інвестицій і розвитку туристичного бізнесу м. Брашов;

– проведення презентації економічного потенціалу Миколаївської області на українсько-австрійському бізнес-форумі «Україна і B2B-платформа» у Відні;

– організація та поїздки делегації області з презентацією економічного потенціалу Миколаївщини у Західно-Поморському воєводстві Польщі в м. Щецин. Обидва заходи стали можливі завдяки співпраці з Миколаївською облдержадміністрацією.

Помітними подіями також були зустрічі ділових кіл Миколаївської області з керівником Бюро німецької економіки в Україні О. Маркусом, ділові зустрічі з офіційними делегаціями Республіки Чехія і Карловацької жупанії (Хорватія), з якими було налагоджено зовнішньоекономічні зв'язки. За результати зустрічей РТПП підготувала і надала гостям пакети комерційних пропозицій миколаївських фірм. Із приводу комерційних пропозицій у РТПП розпочалася велика робота (яка є нововведенням) з пошуку потенційних партнерів для членів Палати за кордоном із використанням наявних міжнародних платформ ділової інформації. Так, 12 підприємств включені в міжнародну біржу субконтрактування та промислової кооперації. Миколаївська РТПП бере участь у Міжнародній програмі East-Invest, програмах SABIT, COMPASS та ін.

РТПП у Миколаївській області у зовнішньоекономічній діяльності використовує комерційну

пропозицію, яка допомагає українським виробникам у пошуку ділових партнерів, надає інформацію щодо вимог до продукції. Вона складається з двох частин. Перша полягає саме в сприянні у пошуку ділових партнерів у ЄС. Друга – це про сам ринок, інформація про імпорт в Євросоюзі.

Миколаївська регіональна торгово-промислова палата прагне стати універсальним провідником для інвестора в регіоні. Підтримка охоплює всі етапи – від підбору потенційних партнерів до рішення проблем, пов'язаних із виділенням земельної ділянки.

Висновки. Отже, щоб стати рівноправним учасником загальноєвропейського процесу інтеграції, Україні необхідно докласти немало зусиль для створення нової економічної системи; проходження стабілізаційного періоду, подолання кризи економіки; усунення бар'єрів у спілкуванні із зовнішнім світом; налагодження активних і взаємовигідних зв'язків з країнами-партнерами. Для цього має бути створена інфраструктура, сумісна із західноєвропейською та здатна функціонувати з нею в одній системі координат. Отже, враховуючи головну мету та завдання діяльності ТПП, зокрема РТПП, можна зробити висновок, що вони є одним із головних суб'єктів інфраструктури ЗЕД регіону, які забезпечують активізацію зовнішньоекономічної діяльності та впливають на економічний розвиток країни в цілому.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Єрмакова О.А. Зовнішньоекономічна діяльність регіону : [навч. посіб.] / О.А. Єрмакова, Ю.Г. Козак ; Мін-во освіти і науки України, Одеський державний економічний ун-т. – К. : Центр навчальної літератури, 2013. – 332 с.
2. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : [навч. посіб.] / Ю.Г. Козак, Н.С. Логвінова, І.Ю. Сіваченко [та ін.] ; Мін-во освіти і науки України, Одеський державний економічний ун-т. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 791 с.
3. Почерніна Н.В. Державні та ринкові регулятори розвитку інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності в Україні / Н.В. Почерніна // Сучасні наукові дослідження – 2006 : матер. II міжнар. наук.-практ. конф. (20–28 лютого 2006 р.). – Дніпропетровськ, 2006. – Т. 21 «Економічні науки». – С. 62–65.
4. Савощенко А.С. Інфраструктура товарного ринку : [навч. посіб.] / А.С. Савощенко. – К. : КНЕУ, 2004. – 284 с.
5. Офіційний сайт Регіональної торгово-промислової палати у Миколаївській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rtp.com.ua>.
6. Федорець Л.М. Шляхи покращення інфраструктурного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності регіональних аграрних підприємств / Л.М. Федорець // Вісник Харківського НАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економіка АПК і природокористування». – 2009. – № 1.